

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobců: **a) T. M., b) Z. T., c) A. T.**, všichni zastoupení Mgr. Pavlem Kehlem, advokátem se sídlem Panská 895/6, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 8. 2019, č. j. OAM-1053/ZA-ZA11-ZA20-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobců a), b) a c) proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2020, č. j. 31 Az 17/2019-40, o návrhu na vydání předběžného opatření,

t a k t o :

Žalovanému **se ukládá** povinnost strpět pobyt žalobců a), b), c) v pobytovém středisku a poskytnout jim základní hmotné zabezpečení do pravomocného skončení řízení o této kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný vydal dne 7. 4. 2020 v záhlaví označené rozhodnutí, kterým žalobkyni a) a jejím nezletilým dětem neudělil mezinárodní ochranu podle § 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalobkyně a) podala svým jménem a jménem svých dětí – žalobců b) a c) proti tomuto rozhodnutí žalobu. Krajský soud v Hradci Králové žalobu v záhlaví označeným rozsudkem jako nedůvodnou zamítl.

[2] Rozsudek krajského soudu napadli žalobci a), b), c) [dále též „stěžovatelé a), b), c)“] dne 24. 4. 2020 blanketní (neodůvodněnou) kasační stížností. Současně podali též návrh na vydání předběžného opatření podle § 38 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) ve spojení s § 120 s. ř. s., jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt stěžovatelů v pobytovém středisku.

[3] Stěžovatelka a) uvedla, že je matkou samoživitelkou s dvěma nezletilými dětmi. Dcera má vážné zdravotní problémy, kvůli kterým vyžaduje lékařskou péči. Jedná se o nádor na mozku, kvůli kterému trpí epileptickými záchvaty, bolestmi hlavy a výpadky paměti. Obě děti v místě současného bydliště plní povinnou školní docházku. Stěžovatelé po dobu řízení o jejich žádosti i žalobě pobírali dávky – příspěvek na jídlo dle zákona o azylu ve výši životního minima, ze kterých nebylo možné našetřit si na kauci, nájemné a další výdaje související s přechodem do komerčního ubytování. Vyloučení těchto osob z pobytového střediska by automaticky znamenalo, že by rodina musela po dobu trvání řízení o kasační stížnosti přebývat na ulici, což by samo o sobě i za normálních podmínek znamenalo vážnou újmu na zdraví stěžovatelky a) a jejích dětí, a zcela jistě by bylo v rozporu s nejlepším zájmem nezletilých dětí. K tomu by navíc došlo v aktuální době pandemie nemoci COVID-19, která není omezena pouze na dobu trvání

nouzového stavu. Ukončení pobytu rodiny ve středisku by tak v daném případě bylo zcela bezprecedentním, nehumánním a především zdraví a lidský život ohrožujícím opatřením. Situaci stěžovatelů zhoršuje i situace na trhu s bydlením a neochota pronajímatelů poskytovat ubytování cizincům, zvláště pokud se nemohou prokázat ani potvrzením o strpění, neboť k jeho získání je třeba mít již platné potvrzení o ubytování. I kdyby stěžovatelé potvrzení o strpění měli, jedná se o potvrzení na krátkou dobu, což pronajímatele odrazuje od uzavření nájemné smlouvy. Stěžovatelka a) poukazuje rovněž na změnu praxe žalovaného ohledně povolávání pobytu v pobytových střediscích, který na jaře 2019 některým osobám velmi přísně a náhle ukončil pobyt v těchto střediscích. Stěžovatelé zatím též neobdrželi žádný finanční příspěvek ve smyslu § 78d zákona o azylu. Stěžovatelé by tak bez finančních prostředků zůstali na ulici.

[4] Žalovaný ve vyjádření odkázal na platnou právní úpravu, rozhodnutí vedoucího odboru práce s klienty ze dne 6. 3. 2020, pokyn ředitele Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ) ze dne 6. 3. 2020 a Informaci o opatřeních přijatých v souvislosti s vyhlášením stavu nouze ČR ze dne 31. 3. 2020. Žalovaný nesouhlasí s důvodností petitu podání, jímž se stěžovatelé domáhají vydání předběžného opatření, kterým by Nejvyšší správní soud žalovanému nařídil, aby strpěl jejich pobyt v pobytovém středisku do doby pravomocného skončení řízení o kasační stížnosti a poskytl jim základní hmotné zabezpečení. Ke konkrétnímu případu stěžovatelů žalovaný konstatoval, že podle jím vedené evidence od 20. 12. 2018 až do současnosti pobývají v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí, aktuálně na základě výjimky a jejich další předpokládaný pobyt je vázán na dobu trvání nouzového stavu. O umožnění pobytu v tomto zařízení na základě výjimky po dobu nouzového stavu v ČR byli stěžovatelé informováni odpovědí SUZ ze dne 24. 4. 2020, kterou žalovaný ke svému vyjádření rovněž přiložil.

[5] Podle § 38 odst. 1 s. ř. s. *[b]yl-li podán návrh na zabavení řízení a je potřeba zatímně upravit poměry účastníků pro brozící vážnou újmu, může usnesením soud na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Ze stejných důvodů může soud uložit takovou povinnost i třetí osobě, lze-li to po ní spravedlivě žádat.*

[6] V řízení o kasační stížnosti je založena pravomoc Nejvyššího správního soudu pro případné vydání předběžného opatření (srov. usnesení ze dne 24. 5. 2006, čj. Na 112/2006-37, č. 910/2006 Sb. NSS). Pro vydání samotného předběžného opatření musí být dle citovaného usnesení současně (kumulativně) splněny tyto podmínky: „1) podaná kasační stížnost, řízení o níž nebylo zastaveno, a to zásadně včetně kasační stížnosti mající vady, s výjimkou takových vad, že by z povahy věci bránilo o předběžném opatření rozhodnout (např. vada spočívající v tom, že by z kasační stížnosti nebylo zřejmé, jaké rozhodnutí krajského soudu se jí napadá); vadu bránící o předběžném opatření rozhodnout se soud pokusí odstranit, jde-li o vadu odstranitelnou, a pokud se mu to podaří, o předběžném opatření poté rozhodne, jakmile to bude možné; 2) návrh na vydání předběžného opatření; 3) potřeba zatímně upravit poměry účastníků pro brozící vážnou újmu; 4) podané vyjádření ostatních účastníků k návrhu na vydání předběžného opatření, je-li takového vyjádření potřeba [...]”. Tyto podmínky jsou aplikovatelné i na nyní posuzovaný případ.

[7] V citovaném rozhodnutí se soud detailně zabýval i výkladem klíčového pojmu „vážná újma“, který je „[...] nutno vykládat relativně autonomně a izolovaně od předběžného posuzování (přesněji řečeno odhadování) budoucí úspěšnosti navrhovatele předběžného opatření v řízení ve věci samé. Vážnou újmu je v případě, že předběžným opatřením má být podle návrhu účastníka - soukromé osoby uložena povinnost správnímu orgánu, nutno rozumět zejména takový zásah do právní sféry účastníka (resp. pokyn či donucení s obdobnými důsledky), který – v případě že by byl v řízení ve věci samé sledán sám o sobě nezákonným či sledán součástí nezákonného komplexnějšího postupu správního orgánu – představuje natolik zásadní narušení této jeho sféry, že po účastníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby jej, byť dočasně, snášel. Vážnou újmu tedy budou zejména intenzivní zásahy do intimní sféry navrhovatele, do jeho vlastnických práv

či do jiných jeho subjektivních práv, zejména těch, která mají povahu práv ústavně zaručených [...]. V praxi půjde zejména o snahy správního orgánu proti vůli účastníka - soukromé osoby získat o účastníkovi informace, jež má k dispozici jen on, odejmout mu věci, které oprávněně drží či má v oprávněné detenci, či zabránit mu ve výkonu jeho práv nebo jej v něm citelně omezit (např. v právu užívat vlastněnou či pronajatou věc, v právu podnikat či provozovat jinou hospodářskou činnost)“.

[8] Stěžovatelé podali kasační stížnost a návrh na vydání předběžného opatření. Splnili tedy první i druhou podmínku pro vydání předběžného opatření. Podle Nejvyššího správního soudu stěžovatelé splňují rovněž třetí podmínku, tj. že jim hrozí vážná újma, pro kterou je nutno zatímně upravit jejich poměry.

[9] K uvedenému závěru nicméně Nejvyšší správní soud dospěl vzhledem ke zcela specifickým okolnostem nyní posuzovaného případu. Stěžovatelům nesvědčí postavení žadatelů o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatelé měli postavení žadatelů o udělení mezinárodní ochrany pouze do skončení řízení o žalobě před krajským soudem. Jejich kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žaloby sice má ze zákona odkladný účinek (§ 32 odst. 5 zákona o azylu), to ovšem neznamená, že by cizinci (zde stěžovatelům) v této fázi soudního přezkumu náleželo rovněž postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu citovaného § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Cizinec je však oprávněn po dobu řízení o kasační stížnosti setrvat na území ČR (usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. III. ÚS 3997/19). Zde Ústavní soud vysvětlil, že cizinci na základě odkladného účinku kasační stížnosti svědčí postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany toliko pro účely setrvání na území; z tohoto usnesení však nelze dovodit, že by tak tomu bylo i pro účely práva na zajištění ubytování či základního hmotného zabezpečení.

[10] Cizinec je tedy v rámci řízení o kasační stížnosti oprávněn pobývat na území ČR, a to na základě potvrzení o strpění na území dle § 78b zákona o azylu. Zákon o azylu přitom jednoznačně stanoví, že právo na ubytování v pobytovém středisku a poskytnutí stravy mají pouze žadatelé o udělení mezinárodní ochrany (§ 79 odst. 3). Ministerstvo však může povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení i cizinci, který je strpěn na území podle tohoto zákona, a to po dobu platnosti potvrzení o strpění na území [viz § 79 odst. 5 písm. e)].

[11] Stěžovatelé tedy nemají postavení žadatele o mezinárodní ochranu a nemají ani potvrzení o strpění na území. Nelze učinit závěr, že by za běžné situace stěžovatelé byli případným ukončením ubytování v pobytovém středisku nějakým způsobem zkráceni na svých procesních právech. O tom ostatně svědčí skutečnost, že podali včasnou kasační stížnost a požádali o ustanovení zástupce soudem.

[12] Ačkoli není žádoucí, aby soud nahrazoval uvážení správního orgánu, zda má cizince (stěžovatele) ponechat v pobytovém středisku i po dobu řízení o kasační stížnosti, nelze vyloučit, že by v určitých specifických případech mohl žalovanému uložit, aby pobyt cizince v pobytovém středisku strpěl. Právě o takto specifický případ se přitom jedná v nyní posuzované věci, jak již dovodil Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 18. 3. 2020, čj. 3 Azs 28/2020-73. Nelze totiž odhlédnout od aktuální a specifické situace, kdy vláda ČR vyhlásila od 16. 3. 2020 omezení pohybu osob pro celé území ČR, a bez dalšího nelze předvídat možnou celkovou dobu trvání tohoto stavu (prozatím je prodloužen do 17. 5. 2020). K vyhovění návrhu na vydání předběžného opatření přistoupil NSS tedy právě s ohledem na probíhající pandemii „*koronaviru*“ (označovaného jako SARS CoV-2). Nebylo by žádoucí i s ohledem na zdraví jiných osob, aby stěžovatelé zůstali na ulici, přestože za jiných okolností by bylo na nich, aby si zařídili ubytování, potvrzení o strpění atd. a případná neaktivita v tomto ohledu by šla k jejich tíži.

[13] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených úvah dospěl k závěru, že byly splněny podmínky pro vydání předběžného opatření. Proto zavázal žalovaného tak, jak je uvedeno ve výroku usnesení.

[14] Účinky založené předběžným opatřením trvají, pokud soud předběžné opatření předtím sám nezruší či nezmění, do dne právní moci rozhodnutí soudu o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud k tomu ale dodává, že vydání předběžného opatření žádným způsobem nepředjímá, jak soud rozhodne ve věci samé.

[15] O nákladech řízení o předběžném opatření rozhodne soud v rámci rozhodnutí o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 61 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. května 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu